

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”
(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено професором кафедри банківської
і страхової справи *Я. В. Литвиненко*

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 11 від 16.02.06)

Перезатверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 12 від 25.02.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Литвиненко Я. В. Навчальна програма дисципліни “Податковий менеджмент” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал, 2010. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Податковий менеджмент”, вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2010
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

За суттю і змістом податковий менеджмент є дуже важливою частиною загальної економічної стратегії та фінансової політики як держави, так і окремого підприємства. Як складова бюджетної системи держави він також є інструментом державного регулювання економіки.

Податковий менеджмент — складний механізм, який має свої елементи. Він складається із законодавчої та інформаційної бази, податкового аналізу, планування податкових платежів, контролю та регулювання.

Податковий менеджмент визначається фінансовою та загальною економічною стратегією, яка існує в суспільстві. Тому податковий менеджмент кожної держави має свої особливості. Крім того треба мати на увазі, що у світі немає ідеальної податкової системи. У кожній з них свої позитивні та негативні ознаки. Тому їх знання має велике значення і для визначення податкової політики в Україні.

Мета вивчення дисципліни — розкрити сутність методологічних і теоретичних основ податкового менеджменту підприємства, його структури, системи побудови та особливостей функціонування в Україні. Вивчення цього курсу дає можливість майбутнім фахівцям приймати обґрунтованіші рішення як на рівні держави, так і на рівні підприємства.

Дисципліна “Податковий менеджмент” належить до блоку дисциплін, які вивчають проблеми оподаткування, є продовженням курсів “Податкова система України” та “Податкова система зарубіжних країн” і призначена для подальшого поглибленого вивчення теорії та практики оподаткування при навчанні на рівні спеціаліста.

Завдання курсу “Податковий менеджмент” — теоретична та практична підготовка студентів економічних спеціальностей з таких питань:

- змісту, сутності функцій та принципів організації податкового менеджменту на підприємстві;
- інформаційного забезпечення податкового менеджменту на підприємстві;
- змісту та методики проведення податкового аналізу податкових платежів підприємства;
- планування податкових платежів і методів їх здійснення;
- методів контролю за сплатою податкових платежів;
- податкового регулювання та його змісту.

Дисципліна “Податковий менеджмент” пов’язана з іншими дисциплінами, які вивчають окремі питання з проблем оподаткування, — економічною теорією, макро- і мікроекономікою, економікою підприємства, фінансами, бухгалтерським обліком тощо.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Змістовий модуль I. Теоретико-методичні засади побудови податкового менеджменту підприємства Теоретичні та методологічні основи податкового менеджменту Система інформаційного забезпечення податкового менеджменту
2	
3	Змістовий модуль II. Складові елементи податкового менеджменту та їх характеристика Податковий аналіз та його місце в системі функціонування податкового менеджменту Планування податкових платежів як складова податкового менеджменту Податковий контроль як складова податкового менеджменту Податкове регулювання в системі податкового менеджменту
4	
5	
6	
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

Змістовий модуль I. Теоретико методичні засади побудови податкового менеджменту підприємства

Тема 1. Теоретичні та методологічні основи податкового менеджменту

Поняття податкового менеджменту та його зміст. Зв’язок між податковою політикою та податковим менеджментом. Рівні податкового менеджменту залежно від рівнів податкової політики. Мета податкового менеджменту та її зміст. Завдання податкового менеджменту та їх характеристика. Принципи організації податкового менеджменту та їх зміст.

Проблеми, які вирішує податковий менеджмент, та зв'язок їх з його метою. Головні завдання податкового менеджменту та їх зміст.

Головні складові податкового менеджменту. Суб'єкти податкового менеджменту та їх характеристика. Об'єкт оподаткування як важливий елемент податкового менеджменту. Функції податкового менеджменту та їх характеристика.

Поняття стратегічного і тактичного податкового потенціалу, їх сутність і значення для податкового менеджменту. Податковий потенціал як база для прийняття управлінського рішення з податкової політики.

Державний податковий менеджмент та його характеристика. Мета і завдання державного податкового менеджменту, особливості його організації в Україні.

Податковий менеджмент підприємства, особливості його організації. Мета і завдання податкового менеджменту на цьому рівні управління і порядок його організації залежно від форм власності, організаційно-правових форм підприємства тощо.

Література [1–8; 13–15; 20; 21; 26; 36–41]

Тема 2. Система інформаційного забезпечення податкового менеджменту

Інформаційне забезпечення податкового менеджменту, його сутність і місце. Користувачі інформації: внутрішні та зовнішні, їх характеристика. Інформаційна база та вимоги до неї в сучасних умовах розвитку економіки України.

Інформаційна система і показники, які її характеризують. Особливості інформаційної бази підприємства та вимоги до її формування.

Методи збору, зберігання та обробки інформації, яка потрібна для податкового менеджменту, форми її надання для користувачів.

Показники, які характеризують ефективність організації податкового менеджменту та податкової системи підприємства, їх класифікація за різними ознаками.

Література [1–8; 10; 19; 21–23]

Тема 3. Податковий аналіз та його місце в системі функціонування податкового менеджменту

Податковий аналіз як складова податкового менеджменту. Його характеристика. Сутність податкового аналізу та його особливості

на різних рівнях управління економікою. Класифікація податкового аналізу за різними ознаками: за часом проведення, за об'єктами управління, за методикою вивчення об'єктів, за ступенем охоплення досліджуваних об'єктів, за змістом програми тощо.

Місце податкового аналізу в системі податкового менеджменту.

Функції податкового аналізу — вивчення, оцінка, визначення резервів та їх зміст. Принципи податкового аналізу та їх особливості.

Порядок та послідовність проведення податкового аналізу. Етапи здійснення податкового аналізу та їх зміст.

Методи податкового аналізу та їх зміст.

Література [1–8; 10; 19; 21–23]

Змістовий модуль II. Складові елементи податкового менеджменту та їх характеристика

Тема 4. Планування податкових платежів як складова податкового менеджменту

Планування як невіддільна складова загальної системи управління підприємством. Місце податкового планування в системі податкового менеджменту. Принципи податкового планування та їх зміст.

Планування податкових платежів та його характеристика. Планування податкових платежів, зміст його головних елементів. Рівні планування податкових платежів залежно від рівнів управління: державне планування податкових платежів, планування податкових платежів на рівні місцевих органів самоврядування, планування податкових платежів на підприємстві та характеристика кожного з цих рівнів.

Процес планування податкових платежів та його характеристика. Етапи розробки плану податкових платежів та їх зміст. Головні вимоги до плану податкових платежів, їх характеристика. Види планів податкових платежів: стратегічні, поточні та оперативні.

Стратегія податкового планування та її сутність. Етапи розробки стратегій податкового планування підприємства та їх зміст.

Показники ефективності плану податкових платежів, їх види та характеристика. Методика їх розробки та особливості застосування на різних рівнях управління.

Оптимальність податкових платежів та її сутність. Методи розробки оптимальної податкової стратегії підприємства. Шляхи оптимізації податкових платежів.

Податковий календар підприємства, його зміст та необхідність розробки. Порядок розробки податкового календаря та організація його виконання.

Література [1–8; 10; 19; 21–23]

Тема 5. Податковий контроль як складова податкового менеджменту

Податковий контроль та його види: зовнішній та внутрішній. Принципи його організації та вимоги, яким він повинен відповідати.

Зовнішній податковий контроль, його характеристика та види. Необхідність та значення його в сучасних умовах розвитку економіки України. Органи, які здійснюють державний податковий контроль, їх характеристика і зобов'язання.

Внутрішній податковий контроль та його зміст. Форми здійснення внутрішнього податкового контролю. Комплексний внутрішній податковий контроль і сфери його запровадження.

Порушення у сфері оподаткування підприємств та їх мотиви в сучасних умовах розвитку економіки України.

Відповідальність об'єктів за порушення податкового законодавства, її види та заходи покарання.

Міжнародний податковий контроль, перспективи його розвитку у світі та в Україні. Міжнародні угоди, які укладаються між державами з метою об'єднання зусиль різних країн світу зі здійснення контролю щодо усунення порушень законодавства в галузі ухилення від сплати податків.

Література [1–8; 10; 19; 21–23]

Тема 6. Податкове регулювання в системі податкового менеджменту

Податкове регулювання та його сутність. Напрями здійснення державного податкового регулювання. Особливості податкового регулювання. Законодавча база для здійснення податкового регулювання. Мета, завдання і функції податкового регулювання, методи його проведення та їх сутність.

Пільги з оподаткування як можливість зменшення податкових платежів підприємства. Принципи надання пільг з оподаткування. Види податкових пільг та їх характеристика. Прямі та непрямі податкові пільги.

Наслідки здійснення податкового регулювання та методи їх визначення.

Вільні економічні зони в Україні, їх характеристика. Принципи їх утворення, законодавча база для їх відкриття. Вимоги до відкриття підприємства у вільній економічній зоні. Особливості оподаткування у вільних економічних зонах.

Офшорні економічні зони та їх характеристика. Особливості організації оподаткування в них та головна мета їх існування.

Література [1–8; 10; 19; 21–23]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота виконується у вигляді реферату і повинна розкрити зміст трьох теоретичних питань. Викладення матеріалу в рефераті повинно бути у формі самостійного дослідження. В кінці реферату потрібно зробити висновки і внести пропозиції щодо вдосконалення податкового менеджменту підприємства, на якому працює студент.

Структура реферату:

- вступ – 1 с.;
- основна частина – до 15 с.;
- висновки – до 2 с.;
- список використаної літератури.

Відповіді на запитання повинні бути точними та короткими, в цілому не більше ніж 2 сторінки. Загальний обсяг контрольної роботи – 18–20 сторінок машинописного або рукописного тексту на аркушах паперу формату А4.

Номер варіанта контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А–Д	1
Ж–Л	2
М–С	3
Т–Ц	4
Ч–Я	5

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

Реферат на тему: “Податковий менеджмент підприємства та характеристика його складових елементів”.

Відповісти на запитання:

1. Вимоги до інформаційної бази, яка необхідна для податкового менеджменту.
2. Класифікація видів аналізу за різними ознаками.
3. Планування податкових платежів залежно від рівня управління.

Варіант 2

Реферат на тему: “Податкове регулювання та його зміст”.

Відповісти на запитання:

1. Законодавчі та нормативні документи інформаційної податкової бази.
2. Функції податкового аналізу та їх характеристика.
3. Порядок та етапи податкового планування на підприємстві.

Варіант 3

Реферат на тему: “Інформаційне забезпечення податкового менеджменту та його зміст”.

Відповісти на запитання:

1. Принципи проведення податкового аналізу.
2. Податкова стратегія підприємства та етапи її розробки.
3. Податковий контроль та його види.

Варіант 4

Реферат на тему: “Податковий аналіз та його методи на різних рівнях податкового менеджменту”.

Відповісти на запитання:

1. Податковий календар підприємства та його сутність.
2. Пільги по податках, які може отримати підприємство, та їх види.
3. Внутрішній податковий контроль і методи його здійснення на підприємстві.

Варіант 5

Реферат на тему: “Податкове планування та його місце в системі загальної фінансової стратегії підприємства”.

Відповісти на запитання:

1. Джерела інформації для аналізу податкових платежів підприємства.
2. Види податкового контролю та їх характеристика.
3. Вільні економічні зони та їх місце в загальній системі податкового регулювання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Податковий менеджмент та його сутність.
2. Державний податковий менеджмент, його характеристика.
3. Податковий менеджмент підприємства, його особливості.
4. Податковий менеджмент домашнього господарства та його зміст.
5. Принципи податкового менеджменту.
6. Проблеми, які вирішує податковий менеджмент.
7. Мета та завдання державного податкового менеджменту.
8. Головні завдання податкового менеджменту підприємства.
9. Функції податкового менеджменту.
10. Стратегічний податковий менеджмент, його характеристика.
11. Рівні податкового менеджменту, їх характеристика.
12. Мета і завдання податкового менеджменту підприємства.
13. Склад податкового менеджменту підприємства та його характеристика.
14. Складові елементи державного податкового менеджменту та їх зміст.
15. Податковий контроль як складова податкового менеджменту.
16. Податковий аналіз як складова податкового менеджменту.
17. Податкове планування як складова податкового менеджменту.
18. Економіко-статистичні методи аналізу та планування податкових платежів.
19. Податкове регулювання як складова податкового менеджменту.
20. Шляхи підвищення ефективності податкового менеджменту підприємства.
21. Напрями покращання методів аналізу та планування податкових платежів підприємства.
22. Тактичний податковий менеджмент та його особливості.

23. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту та його сутність.
24. Зовнішні та внутрішні користувачі інформаційної бази, їх характеристика.
25. Вимоги до інформаційної бази.
26. Система показників інформаційної бази податкового менеджменту.
27. Показники ефективності податкового менеджменту підприємства.
28. Податковий аналіз, його сутність і зміст.
29. Класифікація видів податкового аналізу за різними ознаками.
30. Функції податкового аналізу.
31. Принципи податкового аналізу.
32. Порядок проведення системного податкового аналізу.
33. Етапи проведення комплексного податкового аналізу.
34. Класифікація методів податкового аналізу за різними ознаками.
35. Планування податкових платежів на рівні держави та його зміст.
36. Значення плану податкових платежів на державному рівні для визначення загального бюджету.
37. Методи розрахунку податкових платежів на державному рівні.
38. Місце планування податкових платежів у загальній фінансовій стратегії підприємства.
39. Принципи планування податкових платежів, їх зміст.
40. Організація планування податкових платежів на підприємстві та її зміст.
41. Стратегічне податкове планування підприємства та його особливості.
42. Тактичне податкове планування підприємства та його характеристика.
43. Оперативне планування податкових платежів підприємства та його зміст.
44. План податкових платежів на різних рівнях управління та їх зміст.
45. Розробка плану податкових платежів, його сутність.
46. Заходи щодо розробки плану податкових платежів.
47. Методи розробки плану податкових платежів підприємства.
48. Види планів податкових платежів на підприємстві.

49. Стратегія податкового планування підприємства та етапи її розробки.
50. Показники ефективності плану податкових платежів підприємства.
51. Оптимізація плану податкових платежів підприємства та її характеристика.
52. Розробка окремих податкових платежів підприємства.
53. Податковий календар та його зміст.
54. Податковий контроль, його зміст і сутність.
55. Органи, які здійснюють податковий контроль на Україні, їх характеристика.
56. Повноваження контролюючих органів та їх зміст.
57. Зовнішній податковий контроль та його зміст.
58. Внутрішній податковий контроль та його характеристики.
59. Комплексний податковий контроль та його зміст.
60. Причини, які спонукають до ухилення від сплати податків їх платниками.
61. Методи боротьби з ухиленнями від сплати податків.
62. Види порушень податкового законодавства.
63. Види покарань за порушення податкового законодавства.
64. Податкове регулювання та його сутність.
65. Здійснення державного податкового регулювання в Україні.
66. Принципи організації та функції податкового регулювання.
67. Методи здійснення податкового регулювання.
68. Ефективність податкового регулювання в Україні та шляхи її підвищення.
69. Пільги по податках та їх місце в податковій політиці підприємства.
70. Принципи надання пільг при оподаткуванні підприємства.
71. Класифікація пільг та їх характеристика.
72. Організація вільних економічних зон України та їх значення для економічного розвитку держави.
73. Принципи організації вільних економічних зон в Україні.
74. Вимоги щодо відкриття вільних економічних зон.
75. Характеристика відкритих вільних економічних зон України.
76. Офшорні зони та їх характеристика.
77. Особливості організації оподаткування в офшорних зонах світу.
78. Джерела інформаційної бази податкового менеджменту та їх характеристика.

79. Методи обробки інформації для аналізу податкових платежів підприємства.
80. Організація податкового менеджменту на підприємстві та її зміст.
81. Ефективність податкового менеджменту підприємства та її визначення.
82. Рівні податкового менеджменту та їх характеристика.
83. Аналіз податкових платежів як складової податкового менеджменту.
84. Стратегії податкового менеджменту та їх характеристика.
85. Податковий менеджмент як складова загальної податкової політики підприємства.
86. Методи отримання та обробки інформації для податкового менеджменту.
87. Методи здійснення державного податкового контролю та їх характеристика.
88. Податковий менеджмент держави та його сутність.
89. Податковий менеджмент підприємства та характеристика його складових елементів.
90. Податкова політика підприємства: її мета та завдання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Конституція* України. — К.: Просвіта, 1996. — 80 с.
2. *Закон* України «Про внесення змін до Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок»» від 3 березня 1999 р. // Уряд. кур'єр. — 1999. — 30 берез.
3. *Закон* України «Про державну податкову службу в Україні» від 5 лютого 1998 р. № 83/98-ВР із змін. та допов. // Уряд. кур'єр. — 1998. — 14 лют. (№ 30–31).
4. *Закон* України «Про податок на додану вартість» від 3 квітня 1997 р. № 168/97-ВР // Уряд. кур'єр. — 1997. — 8 трав. (№ 80–81).
5. *Закон* України «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів» від 18 лютого 1997 р. № 75/97-ВР із змін. та допов. // Уряд. кур'єр. — 1997. — 27 берез.
6. *Закон* України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22 травня 1997 р. № 283/97-ВР зі змін. та допов. // Там само. — 1997. — 12 черв.

7. Закон України “Про систему оподаткування” від 18 лютого 1997 р. № 77/97-ВР зі змін. та допов. // Голос України. — 1997. — 25 берез.
8. Декрет КМ України “Про податок з громадян” від 26 грудня 1992 р. зі змін. та допов. // ВВР України. — 1993. — № 10.
9. Буряковский В. В., Кармазин В. Я., Каламбет С. В., Водолазская О. А. Налоги: Учеб. пособие. — Днепропетровск: Пороги, 1998. — 611 с.
10. Величко О., Дмитренко І. Іноземний досвід реформування податкової системи // ЕКОНОМІСТ. — 1998. — № 7–9. — С. 120–123.
11. Глухой В. В., Дольдэ И. В. Налоги: теория и практика. — СПб.: Спец. лит., 1996. — 285 с.
12. Гега П., Доля Л. Основи податкового права: Навч. посіб. — К.: Т-во “Знання”; КОО, 1998. — 273 с.
13. Гридчина М. В., Вдовиченко Н. И., Калина А. В. Налоговая система Украины: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2000. — 128 с.
14. Джефффри Д. Сакс, Фелипе Лореи Б. Макроэкономика. Глобальный подход. — М.: Дело, 1996. — 224 с.
15. Дикань Л. В. Налогообложение. — Харків: Консум, 1996. — 428 с.
16. Дерриберг Р. Л. Международное налогообложение: Пер. с англ. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 375 с.
17. Евстигнеев Е. Н. Основы налогообложения и налогового права. — М., 1999.
18. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег // Избранные произведения: Пер. с англ. — М.: Экономика, 1983. — 518 с.
19. Конрад Ю., Лунина И. Налоговая политика в Украине: подходы и перспективы // Экономика Украины. — 1996. — № 11.
20. Захожай В. Б., Литвиненко Я. В., Захожай К. В., Литвиненко Р. Я. Система оподаткування та податкова політика. — К.: Центр навч. літ., 2006 — 468 с.
21. Литвиненко Я. В. Податкова політика. — К.: МАУП, 2003. — 224 с.
22. Медведев А. Н. Как планировать налоговые платежи: Практик. рук. для предпринимателей. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 192 с.
23. Мельник Д. Ю. Налоговый менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 1999. — 352 с.
24. Налоги: Учеб. пособие / Под ред. Д. Г. Черника. — М.: Финансы и статистика, 1997. — 400 с.
25. Налоги и налоговое право: Учеб. пособие / Под ред. А. В. Брызгина. — М.: Аналитика-Пресс, 1997. — 600 с.

Додаткова

26. *Крисоватий А. І., Кізима А. Я.* Податковий менеджмент: Навч. посіб. — Тернопіль: Карт-бланш, 2004. — 304 с.
27. *Основы* налогового права: Учеб.-метод. пособие / Под ред. С. Г. Пепеляева. — М.: Инвест Фонд, 1995. — 496 с.
28. *Петти У.* Экономические и статистические работы: Пер. с англ. — М.: Соцэкгиз, 1940. — 324 с.
29. *Петти У.* Трактаг о налогах // Антология экономической классики: В 2 т. / Предисл. И. А. Столярова. — М., 1993. — Т. 1.
30. *Податкова* система України / За ред. В. М. Федосова. — К.: Либідь, 1994. — 464 с.
31. *Покачалова Е.* Налоги, их понятие и роль // Финансовое право: Учебник. — М., 1995. — С. 226.
32. *Пушкарева В. М.* История финансовой мысли и политики налогов. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 192 с.
33. *Рева Т. М.* Податковий менеджмент. — К.: Центр навч. літ., 2003. — 282 с.
34. *Сутормма В. М., Федосов В. М., Андрущенко В. Л.* Держава — податки — бізнес. — К.: Либідь, 1992. — 328 с.
35. *Тургенев Н.* Опыт теории налогов. — 3-е изд. — М., 1937.
36. *Фінансове* право: Підручник / За ред. Л. К. Вороновой. — Х.: Консум, 1998. — 496 с.
37. *Черник Д. Г.* Налоги в рыночной экономике. — М.: Финансы; ЮНИТИ, 1997. — 384 с.
38. *Юткина Т. Ф.* Основы налогообложения. — М.: Изд-во МГУ, 1995.
39. *Юткина Т. Ф.* Методические основы налогообложения. — М.: Изд-во МГУ, 1995.
40. *Юткина Т. Ф.* Налоги и налогообложение: Учебник. — М., 1999.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни	
“Податковий менеджмент”	4
Зміст дисципліни “Податковий менеджмент”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	8
Варіанти контрольних робіт	9
Питання для самоконтролю	10
Список літератури	13

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп’ютерне верстання *Г. В. Макуха*

Зам. № ВКЦ-4631

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*